

УДК 343.53

Л.В. ПАВЛИК, Львівський державний університет внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ ВИДІЛЕННЯ КАТЕГОРІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ ЗА ЗЛОЧИННІ ПОСЯГАННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Ключові слова: кримінальний проступок, злочин, критерії розмежування

Розвиток сучасного кримінального законодавства обумовлюється загальною тенденцією до диференціації відповідальності шляхом встановлення різних кримінально-правових наслідків вчинення злочину. Особливо це стосується посягань у сфері економіки, так як з одного боку законодавець намагається посилити кримінальну відповідальність за них, а з іншого – знайти нетрадиційні засоби впливу на цю злочинність. Таким «нетрадиційним» для галузі кримінального права є інститут кримінального проступку, перспективи виділення якого були окреслені ще Концепцією реформування кримінальної юстиції в Україні 2008 р. У подальшому ця перспектива була реалізована прийняттям КПК України, який передбачає поділ усіх кримінально-караних посягань на злочини і кримінальні проступки. Таким чином, механізм реалізації програми поділу кримінальних правопорушень на злочини та проступки запущений в дію. У зв'язку з цим готуються зміни до КК України та активно обговорюється питання про визначення кола діянь, які будуть віднесені до категорії кримінальних проступків, зокрема у сфері економіки. Саме тому метою цієї статті є визначення юридичної природи кримінального проступку та вирішення питання щодо способу його запровадження.

Активне обговорення питання щодо запровадження інституту кримінального проступку розпочалося після прийняття Концепції про реформування кримінальної юстиції. Зокрема, загальні засади запровадження кримінального

проступку досліджували у своїх працях О.А. Банчук, В.К. Гришук, І.П. Голосніченко, Н.О. Гуторова, О.О. Кашкаров, І.Б. Коліушко, О.Д. Кос, В.Г. Лукашевич, В.Т. Маляренко, Л.Г. Матвєєва, В.О. Навроцький, М.І. Хавронюк, П.Л. Фріс та інші вчені. Науковці широко розвинули дискусію щодо з'ясування необхідності запровадження кримінального проступку, вирішення проблеми співвідношення кримінального проступку, злочину і адміністративного делікту, врешті-решт розробки законопроекту щодо його запровадження. Однак і надалі дискусійними залишаються питання щодо визначення юридичної природи кримінального проступку, вирішення питання щодо критерію, за яким слід розмежовувати злочини, кримінальні проступки та адміністративні правопорушення тощо.

Класифікація злочинів залежно від ступеня тяжкості на злочини невеликої, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі є традиційною, але останнім часом визнається недостатньою. Зокрема, В.О. Навроцький зазначає, що особливої уваги заслуговує запроєктоване в Україні виділення кримінальних проступків як певного різновиду кримінальних правопорушень, що злободенне, з огляду на низку обставин, серед яких: необхідність «розчистити» КК від малозначних посягань, забезпечити застосування більш простої та ефективної процесуальної форми розслідування та судового розгляду відповідної категорії справ [1, с.166]. В.Г. Лукашевич вважає, що підхід, відповідно до якого усі карані діяння, визначені в чинному кримінальному законі, охоплюються поняттям «злочини», не враховує існування різних за ступенем суспільної небезпеки діянь, вчинення яких, проте, має однаковий для особи юридичний наслідок – судимість, що обмежує можливості гуманізації кримінального законодавства. Саме тому науковець підтримує ідею запровадження узагальнюючого поняття «кримінальні правопорушення», котрі в залежності від ступеня небезпеки кримінально-караного діяння для особи, суспільства та держави і виду кримінально-правових наслідків, поділятимуться

на два види – злочини та кримінальні проступки [2, с.182–183]. Справді, політика гуманізації кримінального законодавства полягає у пом'якшенні кримінальної відповідальності за злочинні посягання, які становлять порівняно невелику небезпеку та визначенні більш суворих, співрозмірних характеру та ступеню суспільної небезпеки покарань за злочинні посягання, які є більш суспільно небезпечними.

Запровадження кримінального проступку – це перспективний напрям вдосконалення кримінального законодавства, а тому не дивно, що українські правники все частіше повертаються до думки про необхідність виділення кримінального проступку як окремого виду кримінального правопорушення. Загалом, науковці висловлюють такі аргументи на користь запровадження кримінального проступку: 1) перетворення окремих нетяжких злочинів, за які не передбачено покарання у виді позбавлення волі у кримінальні проступки сприятиме гуманізації кримінального права [3, с.192; 4; 5, с.727]; 2) поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки враховуватиме існування різних за ступенем суспільної небезпеки діянь [2, с.181; 5, с.727]; 3) щодо кримінальних проступків можна було б застосовувати спрощену процедуру розслідування, примирну процедуру та угоди про визнання вини, віднесення їх до справ приватного обвинувачення, а це допоможе застосуванню більш простої та ефективної процесуальної форми розслідування та судового розгляду відповідної категорії справ [1, с.166; 4; 6, с.13–14]; 4) спрощені процедури розгляду окремих категорій справ (про кримінальні проступки) дозволять органам кримінальної юстиції зосередитись на розкритті тяжких та особливо тяжких злочинів [7]; 4) це сприятиме економії бюджетних коштів на функціонування системи судочинства, бо провадження у справах про кримінальні проступки буде вестися за спрощеною системою [8, с.214]; 5) для розгляду справ про кримінальні проступки необхідно створювати мирові суди. З їх допомогою будуть розвантажені нинішні суди першої, другої та третьої інстанцій, пок-

рачуться кадровий склад судів районної ланки [4; 9, с.97]; 6) запровадження інституту кримінального проступку надасть можливість реалізувати завдання щодо обмеження обсягу кримінального переслідування – скорочення Особливої частини Кримінального кодексу [10, с.166]; 7) запровадження кримінального проступку як окремої категорії правопорушень допоможе звужити коло злочинів, тобто за змістом відбудеться певна декриміналізація [6, с.13–14]. 8) вилучення адміністративних деліктів із сфери адміністративно-правового регулювання і створення інституту кримінального проступку в системі кримінального права дасть змогу гуманізувати систему покарань, і водночас сприятиме систематизації адміністративного права, яке нині містить абсолютно не властивий йому інститут адміністративних деліктів [11, с.244]; 9) оскільки за вчинення кримінального проступку не наставатиме судимість, то такий крок змінить на краще ситуацію в Україні з кількістю людей, які мають судимість [4; 9, с.97]; 10) запровадження кримінального проступку дасть змогу скоротити застосування кримінальної репресії, перш за все позбавлення волі [5, с.727]; 11) це створює можливість реалізувати ряд нових для вітчизняної правової системи правових інститутів (кримінальної відповідальності юридичних осіб, медіації, проступкової преюдиції) [5, с.727; 12, с.239]; 12) це сприятиме подальшій диференціації кримінальної відповідальності [5, с.727]; 13) позитивний зарубіжний досвід поділу кримінальних правопорушень на злочини та проступки, а також необхідність виконати вимоги міжнародно-правових договорів, підписаних Україною про відмову від арешту, конфіскації майна за деякі адміністративні правопорушення [5, с.728].

Однак, попри вагомні аргументи на користь запровадження кримінального проступку, існують і контраргументи, які породжують суперечки в наукових колах. Загалом дискусійні питання щодо запровадження кримінального проступку зводяться до з'ясування таких важливих моментів: 1) яка юридична природа кримінального проступку: він залишається в

межах кримінального права чи йдеться про створення нової галузі права? 2) запровадження кримінального проступку призведе до криміналізації значної кількості адміністративних деліктів та до декриміналізації за своєю суттю чи до депеналізації значної кількості злочинів? 3) який критерій поділу кримінальних правопорушень на види: злочини та проступки і який критерій має бути обраний для віднесення злочинів та адміністративних правопорушень до категорії кримінальних проступків? 4) запроваджуючи кримінальний проступок необхідно створювати новий Кодекс про кримінальні проступки, чи можна вирішити цю проблему шляхом внесення змін та доповнень у КК України, КПК України, КУпАП? Відповіді на усі ці питання є фундаментальними для вирішення проблеми запровадження кримінального проступку.

З'ясовуючи питання щодо визначення юридичної природи кримінального проступку звернемось до роз'яснень змісту понять «злочин» та «кримінальний проступок». Відповідно до ч.1 ст.11 КК України злочин є передбачене цим Кодексом суспільно-небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Поняття «проступок» роз'яснюється як «вчинок, що порушує які-небудь норми, правила поведінки, загальноприйнятий порядок; провина» [13]. Відповідно поняття «кримінальний проступок» можна визначити як вчинок, що порушує кримінально-правові норми. Отже, ці два поняття відмінні за своїм змістом, а тому говорити про злочинну природу кримінального проступку немає сенсу. Однак, вирішення цього питання зводиться до з'ясування ще одного принципового моменту: чи слід вважати кримінальною відповідальність за вчинення кримінального проступку? Як відомо основним елементом кримінальної відповідальності є осуд особи в обвинувальному вирокі суду, а додатковими – покарання та судимість. У зв'язку із цим робимо висновки, що якщо за вчинення кримінального проступку, як і за вчинення злочину буде виноситися обвинувальний вирок суду, то мова йтиме про

кримінальну відповідальність. На підставі цього робимо висновок, що за вчинення *кримінального* проступку наставатиме *кримінальна* відповідальність, а тому можемо стверджувати, що в даному випадку встановлення відповідальності за кримінальні проступки проходитиме в межах вже існуючої галузі кримінального права. Однак В.К. Гришук наголошує, що складною у цьому випадку є проблема криміналізації значної кількості адміністративних деліктів і можливої декриміналізації ряду злочинів [14, с.314–315]. Л.М. Кривоченко переконує, що якщо не заперечувати те, що кримінальні проступки за своєю природою є злочинними, то мова йтиме лише про перейменування злочинів, які не становлять значної суспільної небезпеки в кримінальні проступки [15, с.108]. П.Л. Фріс та І.Б. Медицький також зауважують, що якщо дотримуватись позиції, що таким чином розвивається галузь кримінального права, то слід погодитись із тим, що буде здійснено суттєву криміналізацію (що зовсім не відповідає визначеній лінії кримінально-правової політики) [10, с.168]. Такі категоричні твердження на перший погляд видаються цілком логічними, однак це не зовсім так.

Суть процесу криміналізації полягає у віднесенні тих чи інших дій (бездіяльності) до злочинних, якщо раніше вони такими не вважалися, з визначенням в Особливій частині кримінального законодавства (нормі) конструктивних ознак складу злочину та можливого покарання за його скоєння [16, с.247; 17, с.10]. Отже, суть криміналізації – віднесення посягань до категорії «злочинів». Оскільки злочин і кримінальний проступок – це не тожні поняття і позначають вони різні категорії кримінально-протиправних посягань, то запровадження кримінального проступку не можна пов'язувати із криміналізацією значної кількості адміністративних правопорушень, так як вони переводяться не в категорію «злочинів». Що ж стосується переведення окремих злочинів до категорії кримінальних проступків, то видається, що тут матиме місце декриміналізація за своєю суттю. Такий ви-

сновок робимо на підставі того, що декриміналізація – це підстава не вважати злочинами посягання, які раніше такими вважались. Якщо перевести злочини у категорію кримінальних проступків, то виконується вимога щодо декриміналізації – злочини вже вважатимуться проступками. Отже, в цій ситуації маємо всі підстави стверджувати, що запровадження кримінального проступку є декриміналізацією за своєю суттю щодо значної кількості злочинів, а щодо адміністративних правопорушень, то тут відбувається не криміналізація, а виключення не властивих сфері адміністративного права деліктів, що підпадають під юрисдикцію суду та не є управлінськими за своєю суттю.

Беззаперечно дискусійним є питання щодо визначення критерію поділу кримінальних правопорушень на злочини і кримінальні проступки. Відповідно до Концепції реформування кримінальної юстиції основними критеріями такого поділу є ступінь небезпеки кримінально-караного діяння для особи, суспільства чи держави й вид кримінально-правових наслідків [18]. Однак Я.М. Кураш вважає, що наведені вище критерії не відбивають повною мірою сутності кримінальної відповідальності, нерозривно пов'язаної й закладеної в поняття «кримінальне правопорушення». Виходячи з критеріїв характеру й ступеню суспільної небезпеки діяння і тяжкості суспільно небезпечних наслідків закон установлює покарання. Саме ці критерії й повинні бути вирішальними в поділі кримінальних правопорушень на злочини і кримінальні проступки [19, с.162]. Л.П. Скалозуб та І.В. Василичук вважають, що розмежування адміністративних правопорушень, кримінальних проступків та злочинів було б доцільно проводити за наступними критеріями: а) ступінь небезпеки та правові наслідки кримінально караного діяння для особи, суспільства і держави; б) практика застосування кримінального та адміністративного законодавства; в) міжнародний досвід захисту людини, суспільства і держави від злочинів та проступків [20, с.50].

Щодо критерію розмежування злочинів та кримінальних проступків, то тут видається доречним здійснювати поділ кримінальних правопорушень на підставі ступеня суспільної небезпеки посягання. П.С. Берзін зазначає, що при визначенні ступеня суспільної небезпечності діяння слід виходити з того, що він є конкретним показником рівня суспільної небезпечності окремо взятого, конкретного діяння, її «кількісною» характеристикою, яка визначається через основні величини (розмір, обсяг, тривалість) змісту об'єктивних та суб'єктивних ознак складу суспільно небезпечного діяння [21, с.135]. У зв'язку із цим виникає запитання: кримінальні проступки характеризуються суспільною небезпекою так як і злочини, чи може є суспільно шкідливими діяннями? Стосовно цього у літературі зустрічаються різні думки. П.В. Коробов вважає, що суспільна небезпека властива як злочинам, так і проступкам. Але рівень її у різних видів правопорушень неоднаковий. Базу для формування категорії кримінальних проступків мають становити діяння, що не являють великої суспільної небезпеки. На підставі цього науковець робить висновок, що кримінальні проступки мають невелику суспільну небезпеку, всі інші проступки – малу, а злочини – велику суспільну небезпеку [22, с.92]. А П.Л. Фріс вважає, що злочини становлять собою діяння, що визначаються з погляду матеріальної ознаки, як суспільно-небезпечні. В цих діяннях суб'єктивна сторона характеризується наявністю вини, найбільше «антигромадського» ставлення суб'єкту до діяння і його наслідків. Діяння, які будуть охоплюватися законодавством про кримінальні провину, не належатимуть до категорії суспільно-небезпечних, і їхня суб'єктивна сторона не буде характеризуватися виною, а саме провиною, яка стоїть на порядок нижче, ніж вина [23, с.6]. Справді, злочини і кримінальні проступки не можуть бути однаково суспільно небезпечними, адже в такому разі немає підстав щодо їх виділення як окремого виду правопорушень. З цієї позиції доречно вважати, що рівень суспільної небезпеки

кримінальних проступків є незначним, так би мовити суспільно шкідливим. Межа між злочином та кримінальним проступком полягає у наявності сукупності об'єктивних і суб'єктивних ознак складу правопорушення. При цьому очевидно, що і злочини, і кримінальні проступки вчиняються з виною, а не з провинною (адже у цьому випадку необхідно чітко визначити межу між виною та провинною, а як це зробити?), у двох її можливих формах – умислу і необережності.

Також потребує вирішення ще одне важливе питання: запроваджуючи кримінальний проступок необхідно створювати новий Кодекс про кримінальні проступки, чи можна обмежитись вже існуючим законодавством шляхом внесення змін та доповнень у КК України, КПК України, КУпАП? Стосовно вирішення цього питання науковці поділились на два табори: прихильники першого переконують про необхідність створення окремого кодексу про кримінальні проступки: В.Т. Маляренко [4], В.О. Навроцький [5, с.728], П.Л. Фріс [23, с.4], а інші виступають за доповнення вже існуючого кримінального кодексу положеннями про кримінальні проступки: В.К. Гришук [14, с.315], В.М. Стретович, С.П. Головатий, Д.М. Притика, Е.В. Шишкіна Е.В., В.Д. Швець [24, 25], П.В. Коробов [22, с.91]. У кожного із них є свої аргументи на користь обраної ними позиції.

В.О. Навроцький зазначає, що створення окремого Кодексу про кримінальні проступки має ряд своїх переваг: 1) саме це передбачено чинним нормативно-правовим актом – Концепцією реформування кримінальної юстиції України; 2) так легше реалізувати нові для українського права ідеї (про кримінальну відповідальність юридичних осіб, визначенні понять, що використовуються в такому кодексі, закріпленні правил кваліфікації, встановлення розміру штрафу за принципом обліку ставок денного заробітку і т.д.); 3) буде створено цілісний акт зі своєю Загальною частиною, побудованою не по типу винятків з норм, що стосуються злочинів, а шляхом закріплення правил, що повністю поширюються на

проступки; 4) найбільш чітко і ясно буде реалізована ідея диференціації кримінальної відповідальності за злочини та проступки; 5) буде «розчищено» КК від порівняно малозначних посягань, скоротиться його обсяг; 6) простіше здійснити імплементацію міжнародних угод, що передбачають встановлення в національному законодавстві кримінальної відповідальності, а також адміністративних правопорушень у категорію кримінально-караних діянь; 7) простіше обґрунтувати і пояснити специфіку правових наслідків кримінальних проступків, порівняно зі злочинами (відсутність судимості, незастосування позбавлення волі, некараність готування до проступку, а, можливо, і замаху); 8) забезпечення стабільності кола діянь, визнаних проступками; 9) легше доповнювати новими складами кримінальних проступків; 10) з'явиться зовсім свіжий «шматок хліба» для науки [5, с.728–729].

На користь доповнення чинного КК України новою частиною, де буде передбачена відповідальність за кримінальні проступки, висловлювалися такі міркування: 1) таким чином реформування законодавства про кримінальну відповідальність, не передбачатиме виділення ще однієї, самостійної, галузі права, як у випадку кодифікації. Останнє є непотрібним, оскільки об'єкт, предмет, задачі, методи, які можна було б виділити при створенні окремої галузі права (кримінального проступку) будуть співпадати з об'єктом, предметом, задачами, методами кримінального права; 2) процедура внесення змін і доповнень до вищезгаданих нормативних актів є більш реальною для нашої держави ніж створення ще одного недосконалого проекту закону, який лише збиратиме навколо себе критиків; 3) створення нової підсистеми юридичної відповідальності, шляхом прийняття законодавцем та введенням в дію закону про кримінальні проступки не сприятиме систематизації співвідношення адміністративно-деліктної та кримінальної відповідальності [25, с.2]; 4) з існуванням окремого закону про кримінальні проступки виникнуть складні правові питання. Так, загальні положення можливого Коде-

ксу на 90 % повторюватимуть положення Загальної частини Кримінального кодексу (про суб'єктів діянь, вину, співучасть, повторність і сукупність, обставини, які виключають караність діянь, звільнення від покарання тощо), що не відповідатиме принципу мінімізації нормативного матеріалу; 5) зі створення окремого Кодексу про кримінальні проступки ускладниться правозастосовча практика, особливо щодо відмежування різних видів караних діянь; 6) у переважній більшості європейських країн різновиди кримінально-караних діянь розміщуються в єдиному кодифікованому акті – Кримінальному кодексі [26, с.5–6]; 7) цим будемо підкреслено, що відповідальність за кримінальні проступки – це теж складова кримінальної відповідальності; 8) легше досягти єдності термінології; 9) можна буде чітко забезпечити диференціацію відповідальності між «простим» видом правопорушення (проступок) і кваліфікованим (злочин); 10) буде існувати взаємне визнання правових наслідків злочинів та проступків (повторність в системі: злочин-проступок, врахування злочину і проступку як елементів продовжуваного посягання) [5, с.729].

Беззаперечно, усі аргументи «за» і «проти» створення окремого кодексу про кримінальні проступки є вагомими. Однак проаналізувавши всі висловлені в літературі доводи, вважаємо, що доцільно доповнити чинний КК України загальними положеннями про кримінальні проступки у Загальній частині, а Особливу частину поділити на дві книги: Книга 1 «Злочини» та Книга 2 «Кримінальні проступки». Цей варіант вирішення проблеми запровадження кримінального проступку є більш прийнятним, адже: 1) за злочин і за кримінальний проступок однаково настає кримінальна відповідальність (відмінність лише у виді та розмірі покарань, та у відсутності судимості); 2) таке вирішення цієї проблеми не потребує значної затрати зусиль і часу; 3) таким способом можна уникнути суперечностей положень про кримінальну відповідальність за злочини і проступки; 4) для працівників правозастосовчих органів легше буде віднайти

склад проступку або склад злочину, адже пошук відбуватиметься в межах єдиного кодифікованого акта; 5) з метою забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності доречно буде передбачити інститут звільнення від кримінальної відповідальності лише за вчинення кримінальних проступків; 6) буде існувати взаємне визнання правових наслідків злочинів та проступків (наприклад при повторності, рецидиві).

Таким чином, реформування системи кримінальної юстиції є кроком на шляху до обмеження застосування найбільш суворих заходів, передбачених кримінальним кодексом України. Запровадження інституту кримінального проступку сприятиме звуженню сфери кримінальної репресії та декриміналізації значної кількості діянь, які сьогодні визнаються злочинними, а також вилученню з адміністративно-деліктного законодавства норм кримінально-правового характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навроцький В. О. Диференціація кримінальної відповідальності: забаганка законодавця чи необхідність / В. О. Навроцький // Кримінальний кодекс України 2001р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення. Диференціація кримінальної відповідальності: міжнародний симпозиум, (м. Львів, 11–12 вересня 2009 р.). – Львів : ЛьвДУВС, 2009. – С. 164–170.
2. Лукашевич В. Г. Проблеми розбудови кримінального судочинства в контексті нової концепції реформування кримінальної юстиції України / В. Г. Лукашевич // Вісник Запорізьк. нац. ун-ту. – 2009. – № 1. – С. 180–185.
3. Коліушко І. Б. Запровадження інституту кримінального проступку як необхідна складова реформи кримінальної юстиції в Україні / І. Б. Коліушко, О. А. Банчук // Кримінальний кодекс України 2001 року: проблеми застосування і перспективи удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 13–15 квітня 2007 р.: у 2-х ч. – Львів : Львівськ. держ. ун-т внутр. справ, 2007. – Ч. 1. – С. 189–194.

4. Маляренко В. В. Україні й до сьогодні зберігається тоталітарне уявлення про суд... / В. В. Маляренко // Юридичний Вісник України. – 2008. 11.01 р., № 44.
5. Навроцкий В. А. Уголовный проступок в Украине: цель введения и способы реализации / В. А. Навроцкий // Категория «цель» в уголовно-исполнительном праве и криминологии : материалы IV Российского конгресса уголовного права (г. Москва, 28–29 мая 2009 г.). – М. : Проспект, 2009. – С. 726–729.
6. Навроцкий В. О. Кримінальний кодекс 2001 р.: підсумки та очікування / В. О. Навроцкий // Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Львів, 7–8 квітня 2006 р.) – Львів, 2006. – Ч. 1. – С. 5–15.
7. Шостко О. Ю. Деякі питання забезпечення протидії організованій злочинності у проекті КПК України / О. Ю. Шостко // Боротьба з організованою злочинністю та корупцією (теорія і практика). – 2007. – № 17.
8. Ужва Л. О. Кримінальний проступок: спроба міжгалузевго аналізу / Л. О. Ужва // Науковий вісник Дніпропетровськ. держ. унту внутр. справ. – 2007. – № 3. – С. 210–215.
9. Кузнецова Н. Ф. Понятие преступления и виды преступлений // Курс уголовного права : в 5 т. Т. 1. Учение о преступлении / Кузнецова Н. Ф. ; под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. – М., 2002. – 403 с.
10. Фріс П. Л. Ознаки та склад кримінального проступку / П. Л. Фріс, І. Б. Медицький // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : зб. наук. праць. – 2007. – № 2. – С. 166–171.
11. Матвеева Л. Г. Кримінальний проступок в англосаксонській і романо-германській правових сім'ях / Л. Г. Матвеева // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. – № 1–2. – С. 241–244.
12. Кашкаров О. О. Передумови реформування Кримінального кодексу України та створення законодавства про кримінальні проступки / О. О. Кашкаров // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 236–241 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09koopkr.pdf>.
13. Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970–1980) / за ред. В. О. Винник, В. В. Жайворонок, Л. О. Родніна, Т. К. Черторизької. – К. : Наук. думка, 2008. – Т. 8. – С. 306.
14. Грищук В. К. Деякі сучасні проблеми удосконалення Кримінального кодексу України / В. К. Грищук // Університетські наукові записки. – 2007. – № 2 (22). – С. 312–318.
15. Кривоченко Л. Н. К дискуссии об уголовном проступке / Л. Н. Кривоченко // Проблемы социалистической законности. – 1982. – Вып. 9. – С. 105–110.
16. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми / П. Л. Фріс. – К. : Атіка, 2005. – 331 с.
17. Балобанова Д. О. Теорія криміналізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / Д. О. Балобанова. – О., 2007. – 17 с.
18. Концепція реформування кримінальної юстиції України / затв. Указом Президента України : від 8.04.2008 р., № 311/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.
19. Кураш Я. М. Окремі питання обґрунтування кримінально-правової відповідальності у світлі реформування кримінальної юстиції в Україні / Я. М. Кураш // Проблеми законності. – 2009. – Вип. 101. – С. 154–164.
20. Скалозуб Л. П. Протидія економічним злочинам: засади реформування інституту адміністративної відповідальності в Україні / Л. П. Скалозуб, В. І. Василичук // Право і суспільство. – 2009. – № 3. – С. 50–54.
21. Берзін П. С. Суспільна небезпечність діяння: загальна характеристика / П. С. Берзін // Альманах кримінального права: зб. ст. / відповід. ред. П. П. Андрушко, П. С. Берзін. – К. : Правова єдність, 2009. – Вип. 1. – С. 108–151.
22. Коробов П. В. Уголовный проступок: «за» и «против» / П. В. Коробов // Правоведение. – 1990. – № 5. – С. 90–96.

23. Фріс П. Л. До розуміння змісту політики у сфері боротьби зі злочинністю та основних напрямів кримінально-правової політики / П. Л. Фріс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurlugansk.ucoz.org/publ/5-1-0-37>.

24. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків : від 28.02.2012 р., № 10126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=42706.

25. Швець В. Д. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вве-

дення інституту кримінальних проступків» : від 03.03.2012 р., № 10146 / В. Д. Швець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=42733.

26. Стретович В. М. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» : від 28.02.2012 р., № 10126 / В. М. Стретович, С. П. Головатий, Д. М. Притика, Е. В. Шишкіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=42706.

Павлик Л. В. Перспективи виділення категорії кримінального проступку за злочинні посягання у сфері економіки / Л. В. Павлик // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 524–531 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12plvuce.pdf>

Розглянуто перспективу поділу кримінально-протиправних посягань на злочини та кримінальні проступки. Досліджено юридичну природу кримінального проступку, визначається критерій розмежування злочинів та кримінальних проступків. Вказано, що найбільш вдалим способом запровадження кримінальних проступків є внесення змін та доповнень до чинного КК України.

***

Павлик Л.В. Перспективи розділення категорій уголовного проступка на преступные посягательства в сфере экономики

Рассмотрена перспектива разделения уголовно-противоправных посягательств на преступления и уголовные проступки. Исследована юридическая природа уголовного проступка, определяется критерий разграничения преступлений и уголовных проступков. Указано, что наиболее удачным способом введения уголовных проступков является внесение изменений и дополнений к действующему УК Украины.

***

Pavlik L.V. Perspectives of Sharing of Categories of Criminal Wrongdoing on Illegal Encroachments at an Economics Orb

The prospect of the division of criminal and illegal encroachments on crime and criminal offenses deals. Study the juridical nature of the criminal offense, is determined criteria separation of crimes and criminal offenses. The most successful way of introducing criminal offenses is amendments to the current Criminal Code of Ukraine Indicated.